

Celia Hart – en kubansk trotskist

Celia Hart (född 1962) är dotter till två av den kubanska revolutions historiska ledare: Armando Hart och Haydée Santamaría. Celia betecknar sig själv som en ”freelance-trotskist”. Hon har publicerat många artiklar om Trotskij och den permanenta revolutionen.

Hennes intresse för Trotskij väcktes under studier i det forna DDR (Östtyskland) på 80-talet. Celia förvånades över den dekadens, byråkrati och brist på revolutionär anda som genomströade det östtyska samhället. Hon frågade sig hur det kunnat urarta på detta sätt och fann då många av svaren hos ... Trotskij. Se intervjun nedan för hennes egen redogörelse för hur det hela gick till.

Även Celias far, Armando Hart, har uttryckt sympati med trotskistiska idéer, bl a genom att i en mycket Stalin-kritisk artikel (se [Josef Stalin](#)), där han till stor del bygger sitt resonemang på Isaac Deutschers klassiska Stalin-biografi.

För den som är intresserad av att läsa mer om och av Celia Hart kan titta på Walter Lippmans webbplats där han samlat ett antal artiklar (på engelska och spanska) av och om Celia Hart – ”Selected writings of Celia Hart”, <http://www.walterlippmann.com/celiahart.html>

Walter Lippman har också sammanställt boken *It's never too late to love or rebel*, som är en antologi med artiklar av Celia Hart (första upplagan publicerades i juli 2006).

Nedan följer först en intervju med Celia och sedan hennes artikel ”Välkommen... Trotskij”.

”Att göra revolution är det mest ekonomiska sättet att vara lycklig”

Intervju med Celia Hart Santamaría, av Mercedes Petit och Guillermo Pacagnini

Celia är 41 år och dotter till två historiska ledare i den kubanska revolutionen, Armando Hart och Haydée Santamaría. Celia är fysiker, författare och medlem i det kubanska kommunistpartiet. Idag är hon en drivande kraft i solidaritetsarbetet i Palestinakommittén. Hon definierar sig själv som ”trotskist på egen hand”. Celia har besökt Buenos Aires. Vi intervjuade henne. Vi ville veta hur hon, när hon försökte hitta en förklaring till den karikatyr av socialism som påtvingades av stalinismen, kom i kontakt med Trotskij. Bortsett från de självklara politiska skillnaderna mellan oss och Celia är det spännande att få del av de tankar som denna internationalistiska kuban, tillika dödsfiende till ”socialism i ett land”, har.

Hur kom du i kontakt med Trotskijs verk? Såvitt vi vet studeras och sprids ytterst lite på Kuba.

– 1982 åkte jag till det forna DDR för att avsluta min utbildning i fysik. Som barn fostrades jag starkt i Martí och Ches anda. Kamraterna sa till mig att en resa till DDR skulle bli som en resa genom en tidsmaskin, jag skulle se min revolutions framtid. Jag fann ett mycket utvecklat land, med planhushållning, med en hög levnadsstandard bland folk. Men det var ett sorgset land, utan ungdom, ideologiskt sett förflamat, de var inte intresserade av Che eller om vad som

hände i Nicaragua. Det var ett trist system. Den där stillsamheten fick mig att bli nedslagen och 1985 ledde det till en kris hos mig, jag kunde inte förstå vad detta var för system.

Det blev en stor förändring för dig?

– När jag återvände till Kuba stod jag inför ett vägskäl, skulle jag lämna landet eller driva på för en reform? Jag visste ingenting om Trotskij. Man hade lärt mig att han var en desertör från Ryska revolutionen, en förrädare. I fråga om internationalismen var jag väl införstådd med Martí och Che. Min pappa gav mig, utan större förklaringar, Isaac Deuschers böcker. Jag läste "Den avväpnade profeten", "Stalin" och "Den ofullbordade revolutionen". Det var som pånyttfödelse, en lycka, jag förstod dessa omedelbart och insåg att ett stort förräderi hade ägt rum och att även jag var ett offer för detta förräderi. Han omvandlades till min profet för att han räddade mig för arbetarklassens sak.

Allt blev så logiskt. Alla böcker av Trotskij jag kom åt läste jag med en känsla av lättnad. För mig verkade det som att det var något jag redan visste, något jag på något sätt anade. Jag kom i kontakt med Trotskij genom Martí och Ches tänkande. Jag trodde att jag var världens enda trotskist. I november 2003 skrev jag min första artikel om Trotskij. Jag började få brev från hela världen, men inget från Kuba. Jag publiceras inte där. Jag är något av en trotskist på egen hand. Nu tvingades jag välja mellan fysiken och politiken. Jag lämnade därför universitetet. Jag är med i den rikskubanska Palestinakommittén, den håller på att växa.

Hur ser du på Latinamerikas nuvarande läge?

– Det är mycket stimulerande. En förnyelse av alla krafter som har bleknat under ett decennium av globalisering, murens fall, "historiens slut". Det är mycket viktigt det som sker i Venezuela, Chávez roll – ingen blank check till någon, men även om det inte är en klassisk socialistisk regering så försöker man genomföra radikala reformer. Och det allra viktigaste: massrörelsen, den arbetande befolkningen, har stärkt sina positioner och under några månader vuxit sig stark och frambringat en imponerande politisk kultur.

Det är rörelsen som kan leda Chavez att vidta de bästa åtgärderna. Det handlar därför inte så mycket om att lita till Chavez, utan att lita till folkrörelsen. Bolivars anda överskrider t.o.m. vad regeringen kan säga, varje regering tenderar att vara konservativ. Det som har skett efter folkomröstningen är att en kampanj har omvandlats till klasskamp, det var arbetarnas NEJ, de värnlösa.

Och läget på Kuba idag?

– Bortsett skiljaktigheterna man kan ha med regeringen utgör vi en referens, det handlar om en revolution som lyckades överleva det socialistiska blockets kollaps. Fidel sa: "Socialism eller död". Jag befinner mig i totalt krig med tanken om "socialism i ett land". Socialismen finns inte på Kuba, det som finns är en socialistisk revolution. Den måste ske i många länder för att man ska kunna gå vidare mot ett socialistiskt system, men inte samtidigt. Många blir förvirrade. Socialism i ett land fungerar inte, och på Kuba finns just de problem som förknippas med socialism i ett land. På Kuba finns en socialistisk revolution som försvarar sig i en fientlig miljö. Fidel inkorporerar inte den permanenta revolutionen i sin diskurs, jag vet inte varför, men det bryr jag mig inte om för han leder revolutionen. Självklart finns det grupper som har byråkratiserat många saker i landet. Och så har vi ett problem, möjligheten att kapitalismen återinförs som en följd av dollariseringen. Byråkratin och ett återinförande av kapitalismen tenderar att bilda en allians, så var det i Sovjet.

Sett ur trotskistisk synvinkel, den permanenta revolutionens, hur placerar du den kubanska revolutionära processen?

– Den permanenta revolutionen, såsom jag uppfattar den, sker på två sätt. Dels innanför landets gränser, den pågår oupphörligen. Till mig sa man ”Vi segrade, ta det lugnt”. Nej, man kan inte ta det lugnt, tvärtom, den permanenta revolutionen innebär att man måste gå emot den rådande tendensen. Dels pågår den permanenta revolutionen utanför landets gränser, det som brukade kallas att exportera revolutionen, något som inte sägs idag. Det som Che gjorde var att försvara den permanenta revolutionen, ”Vi segrade här men det räcker inte, vi måste skapa många Vietnam”. Che är den permanenta revolutionens paradigm. Han var intuitivt Trotskijs framskridna elev, även om han också framförde kritik och dog med en av Trotskijs böcker i ryggsäcken. Det är raka motsatsen till vad man säger till oss idag, nämligen att ”inte blanda sig i andra länders inre angelägenheter”.

Att ta makten är en process på väg mot socialismen, inte dess seger, man måste fortsätta göra revolutionen när man sitter vid makten, man måste revolutionera jämt och ständigt.

Efter murens Sovjets fall talade många om ”socialismens död”. Hur ser du på det?

– Jag önskar att murens fall hade ägt rum mycket tidigare. Därför att muren, Sovjet, stalinismen bromsade oss på vägen, inte bara tidsmässigt utan även när det gäller medvetandet. Många blev reformister, andra byråkrater. Arbetarna berövades sitt klassmedvetande. Det var ett kolossalt bedrägeri. Men murens fall gjorde det möjligt att bryta minnesförlusten. Man frigjorde revolutionens objektiva förutsättningar. Trotskijs giltighet gör sig påmind idag, det börjar bli mycket nödvändigt. Trotskijs klarsynthet bevisades: den permanenta revolutionen, internationalismen och även kampen mot byråkratin. Här har vi problemet vi måste lösa på Kuba, byråkratins, i annat fall kommer dollariseringen att äta upp oss. Den igenkorkade revolutionen är ett problem. Revolutionen kan leva vidare genom att reproduceras.

Vad tycker du om de som säger att maktövertagandet, det revolutionära partiet och arbetarklassens kamp inte gäller längre?

– Det är nonsens. Utan klasskamp finns det inget maktövertagande. Ingen ger bort makten. Men till de som säger att det är historiens slut; idag är världen en katastrof och det visar kapitalismens oförmåga. Det handlar inte om att en bättre värld är möjlig, för om vi inte förändrar världen, den vi har idag, den värsta, kommer den inte att finnas kvar – det blir slutet för civilisationen. Det enda alternativet är det socialistiska systemet som ännu inte segrat. Och de som säger att det inte var Stalins fel utan Lenins misstar sig.

För det är grundläggande att bygga upp ett revolutionärt parti?

– Det är omöjligt att de sociala rörelserna ska kunna ersätta de politiska avantgardens roll. De politiska partierna är fundamentala för att de sociala rörelserna ska kunna ha en framkomlig väg, en inriktning. Det är vänsterns stora uppgift. Allt löser man inte bara med ett eller annat parti. Det är nödvändigt med den kommunistiska vänsterns enhet, dvs. den trotskistiska vänsterns, för att organisera vidare.

Och behovet av att bygga upp en international?

– Ah! för mig är detta drömmen. För att nå det där med ”proletärer i alla länder förena er”. Man kan börja med att ena sig kring specifika frågor, för att mobilisera, för att samla Latinamerika, för att bidra till att riva upp gränserna. Jag vet inte hur man kan göra det.

Vad skulle du vilja säga till de kämpande som söker ett alternativ till kapitalismens misär?

– Den socialistiska revolutionen är det enda alternativet. Det innebär inte att vi inte ska kämpa mot de konkreta orättvisor som vi måste vara de första att offra livet för. Men till ungdomarna vill jag säga att revolutionen inte bara är den vackraste slutfasen. Att göra revolution är det mest ekonomiska sättet att vara lycklig.

Mercedes Petit och Guillermo Pacagnini

Översatt av Alex Fuentes.

Ur *Alternativa Socialista*, MST Argentina

”Välkommen” ... Trotskij

Denna artikel skrevs med anledning av 65-årsdagen för mordet på Trotskij som utfördes av stalinistagenten Ramon Mercader.

Det saknas en dimension i den tyska filmen *Goodbye Lenin*. Jag vet, för jag levde i DDR strax innan murens fall. Den här muren revs innan den ens byggts. Den oerhörda tragedi som övergången till kapitalism i Östeuropa innebar kan inte förstås utifrån de få år som passerade mellan den vulgära och dekadenta perestrojkan, och de festliga rivningarna av Leninstatyer. Man kan inte säga farväl till Lenin om han aldrig var välkommen. De importerade bara hans bild, marginaliserade honom, gjorde honom till en clown underställd den stalinistiska byråkratin.

Den Lenin de sa farväl till i den här filmen har inget att göra med den person som förde socialismen till världen. Deras statyer var tomma på innehåll och, tror jag, också på form.

Så är det. Vi kommer aldrig att förstå det så länge Trotskijs liv och idéer ligger undangömda på olika ställen. Det kanske framstår som ironiskt, men det enda sättet att få Lenin tillbaka är att förstå orsakerna till förvisningen av hans samtida jämlike. Vi kommer inte att lyckas förstå vad som hände om vi inte gör förståeliga de obskyra mekanismer med vilka den sovjetiska byråkratiska kasten monopoliserade socialismen, och hur de förrådde Internationalen och förstörde den revolutionära andan i världen.

Naturligtvis finns det ett alternativ kvar för oss: att kasta masken helt, från början, något som kommer att ta tid, något som är alltmer sällsynt, vid sidan av det faktum att vi saknar första-handsinformation. Det går att likna vid att medan skeppet håller på att sjunka, så sänder maskinisten en rapport om hur och varför skeppsbrottet kom till, men att folk ändå tänker lätta ankar och styra till havs med samma intentioner, utan att förstå katastrofens orsaker, och strutslikt begrava flaskposten i sanden.

1900-talet har inte slutat tala till oss. De växlingar som den revolutionära praktiken genomgick är fortsatt dolda. Och är det någon som kan vittna om 1900-talet, är det Leo Trotskij.

Ernest Mandel sa det mycket bättre: ”Av 1900-talets alla framstående socialister var Trotskij den som allra klarast förstod epokens utvecklingstendenser och grundläggande motsättningar, och det var också han som tydligast formulerade en lämplig befrielsestrategi för den internationella arbetarrörelsen.”¹

Ja, vi behöver Lenin, som bara kommer att komma tillbaka om vi lyssnar på vad Trotskij har att säga oss. De försvarade samma sak, bortsett från att Trotskij överlevde honom och fick möjligheterna att fram till sin död uttolka de krafter som tillintetgjorde socialismen. Jag uppmanar, vid detta tillfälle, alla tänkare som ärligt försöker förstå vad som hände, att undersöka trotskismens erfarenheter, även om man vill vederlägga dem. De som undviker dem, som lämnar dem åt sidan, är inga riktiga leninister.

Det finns de som säger att utan Lenin har man ingen användning av Karl Marx. Jag skulle vilja lägga till, att utan Trotskij finns ingen Lenin. Alla de marxistiska tänkarna, särskilt genuint revolutionära marxister, är outhärliga för att förstå Karl Marx, som inte hade någon kristallkula. Han pekade bara ut riktningen för revolutionära idéer, filosofin, så att människor för första gången i historien kunde börja gräva tunneln mot deras – globala – lycka.

Låt oss använda denna liknelse. Socialismen är en tunnel, en väg vi kan ta, in denna värld där vi har allt att vinna, och endast våra bojor att förlora. Nå, det var oktoberrevolutionen som var det första försöket att gräva den tunnel som Marx talat om.

Men stalinismen sprängde den inifrån. När den byggdes, hade det lämnats kvar dynamit. Trotskij var ingenjören som pekade ut var laddningarna fanns, men ingen ville lyssna. Vi vet fortsättningen... vår planet förhärjades.

Idag säger vi poetiskt an den tunnel vi skall bygga är 2000-talets socialism. Oavsett om det är 2000- eller 3000-talets, kan tunneln sprängas på grund av exakt samma otillräcklighet, och vi kommer då att fortsätta tårfullt invänta den framtida socialismen... denna gång förvandlad till kackerlackor.

Möjligheten till en övergång till socialism är en vetenskaplig upptäckt. Det är inte en dikt, eller ett talesätt. Det enda sätt vi kan nå dit är genom klasskampen. Så enkelt är det.

Upptäckten av orsakerna till den kapitalistiska utsugningen är en vetenskaplig sanning av samma värde och samma objektivitet som Jordens rotation kring solen. Vi behöver inte Einstein, den allmänna relativitetsteorin eller geodesins lagar för att förklara varför årstiderna växlar. Newton räcker. Resultaten är de samma, och matematiken oändligt mycket enklare.

Vi behöver inte förstå svarta hål eller Hawkings teorier för att sända en satellit ut i omloppsbana. Det kan vara så att kommunikationer, datorer och så vidare komplicerat den moderna kapitalismen något, men det är fortfarande sant att själva essensen är densamma som för flera århundraden sen. Det behövs ingen "kvantekonomi" eller "tensor-matematik" för att förklara den exploaterande kapitalismens uppkomst och dess nuvarande försvagning.

Det vi kallar "2000-talets socialism" innebär att säga att vi måste bygga "2000-talets flygmaskin". Men denna flygmaskin måste överkomma gravitationen, precis som 1900-talets plan. I detta århundrade, precis som i miljontals år, är den universella gravitationskonstanten G den som Newton beräknade ($G = 6,7 \times 10^{-11} \text{ m}^3 / \text{Kg} \cdot \text{s}^2$). Jag medger att vi måste tillverka mer bekväma, snabbare och säkrare flygplan, för kraven i det 21:a århundradet skiljer sig från de i det 20:e, men det slutgiltiga kravet på en maskin som skall övervinna gravitationen är detsamma.

Genom att jämföra, skulle vi kunna säga att vårt plan, vilket försökte besegra gravitationen 1917, flög iväg men kraschlandade mot jordens yta. Det vore bättre att undersöka orsaken till detta, än att hänge sig till någon futuristisk diskurs, då G kommer vara konstant oavsett vad 2000-talet bär med sig. Från 1800- till 2000-talet är den primära orsaken till den kapitalistiska exploateringen densamma: arbetskraftens expropriering. Så det finns bara en väg att gå "från nödens rike till frihetens". Nog med påhitt nu, när varje ögonblick som passerar räknas emot oss.

Planet stönade, och nu tror vi att vi med våra datorer, mobiltelefoner eller Internet kommer att kunna övervinna gravitationen utan att ta hänsyn till G . Naturligtvis inte! Gravitationen kommer fortsätta på samma sätt tills planeten går under. Vi borde röra på oss, skipa retoriken och inse en gång för alla att vår fiende inte förändrat sig. Han är kanske mer aggressiv och farlig, men ändå densamme. Låt oss snabba på med att, till sist, inse vilka vi egentligen är.

Men varför Leo Trotskij? Jag är inte fixerad vid en historisk figur, som många människor förebrått mig. Det är bara det att denne man visste en rad saker om den svarta lådan i det plan som ville få historien att lyfta.

För 65 år sedan mördades Leo Trotskij på ett groteskt sätt. Fortfarande efter 65 år är vi nedstänkta med hans blod. Mordet borde ha varit slutet för Kremls rätt att monopolisera och överföra det socialistiska tänkandet. De fortsatte dock och tanken förvandlades till en saltstod.

Ramon Mercader belönades med den röda stjärnans medalj och de firade socialismens död med hemliga och fega hurrarop. Detta mord var ett av de mest perverterade terroristdåd i historien. Det var det ärorika oktober 1917 som begick självmord den tjugonde augusti 1940.

Efter att Mercader avtjänat sitt straff i Mexiko begav han sig till Kuba (1960). Jag vet fortfarande inte vem han mötte, och hur eller om han kunde förmå sig att se på Martí martyrkrona eller på Mellas aska. Att den man som i sina händer haft uppdraget att utrota de socialistiska idéernas vänsterflygel dog på Kuba är någonting som jag har svårt att förlika mig med. Att han var där under Che Guevaras lysande år verkar omöjligt för mig.

Självklart hade den kubanska revolutionens ideologiska överlevnad inget att göra med vare sig Mercader, GPU eller stalinismen. Det som möjliggjorde min revolutions överlevnad var tvärtom Leo Trotskij's anda, även om vi inte kände till den då den hade begravts djupt i det historiska minnet. Likt ett rinnande vatten som ingenting kan sätta stopp för tar sig dock sanningen fram. Det finns en mystisk väg i den kubanska revolutionen som börjar med "Det kubanska revolutionära partiet", fortsätter med Mella och vidare till den mest radikala flygeln av 26:e-junirörelsen. Den kulminerar på det mest storslagna sätt med Che Guevara. Detta är den resoluta klasshängivenhetens och internationalismens väg.

På denna väg vandrar Leo Trotskij, tyst, okänd och baktalad med ett ironiskt leende på läpparna. Varför var det under så många år förbjudet att sätta Leo Trotskij i relation till den kubanska revolutionen? Det har jag inte lyckats lista ut, men en sak vet jag, och det är att om det finns någon revolution som har varit radikal och permanent, så är det vår, och om det var någon som uppmanade till radikal och permanent revolution så var det Leo Trotskij. Kanske hade ändå Martí rätt när han sa att "i politik så är verkligheten det som inte syns".

Vi skulle kunna prata länge om Julio Antonio Mella och analysera hans aktivitet i Mexiko på djupet. Som tur är så har vi Olivia Galls² och Alejandro Gálvez Cancinos³ utmärkta arbeten att tillgå. Dessa arbeten analyserar med klarhet och precision Mellas kommunistiska verksamhet i Mexiko under denna period.

Mella refererade till Trotskij efter att ha återvänt från Sovjetunionen. Han kände till vänsteroppositionens ståndpunkter genom Andrés Nin (som för ovanlighetens skull blev mördad av GPU under det spanska inbördeskriget). Mella skrev till en kamrat i boken *Vänsteroppositionens plattform*: "Till Albano Martínez, med målsättningen att återbeväpna kommunismen, Julio Antonio Mella".⁴ Hans trotskism är inte det som borde vara viktigast för oss. Långt viktigare var hans radikala ställningstaganden i Mexiko. Till följd av hans politiska gärning "så betraktas Mella av trotskisterna som initiativtagaren till den strömning som senare formerade sig som vänsteroppositionen inom det mexikanska kommunistpartiet" menar historikern Olivia Gall.⁵

Det var även Mella som ledde oss på vägen mot socialism på Kuba. Det var han som byggde en bro mellan Martí och bolsjevismen, vilka representerar det bästa ur vår senare historia och den nära förestående framtiden för världen. Vad som än må sägas och även om det finns personer som skulle vilja klä honom i en patriotisk flagga och på så sätt förminska honom, så var det den tappre, kraftfulle och polemiske Mella och ingen annan som blev den första kubanska kommunisten.

Stalinismen som därefter förgiftade oss, och som på ett särskilt sätt fick betydelse under den socialistiska revolutionens förlopp, är inget annat än ett smittsamt virus. Der socialistiska idealet har till trots och inte utan strid varit kapabelt att överleva, eftersom det idealet utgjorde själva kärnan i den revolutionära processen. De stalinistiska partierna bidrog inte ideologiskt till vår process vare sig när de uteslöt Mella eller när de samarbetade med Machado och i övrigt inte vid något annat tillfälle heller, tack gode Gud. Det finns fortfarande kamrater här

som är trogna den socialistiska revolutionen och som har blivit hjälpta och lyssnade på av en annan marxist som figurerar bredvid Mella på emblemet tillhörande föreningen "Kubas kommunistiska ungdom". Denna marxist är Che.

Det är just Che som jag skulle vilja bjuda in för att välkomna Trotskij på denna den sextiofemte årsdagen för hans död. Che Guevara, en symbol för den mest radikala kommunismen, lyckades att tillverka ett verktyg av en trotskism han inte ens kände till. Det är på grund av att Trotskijs sanningar äger samma beständighet som konstanten G när man talar om gravitation. Che fann sin egen väg till många av Trotskijs teorier utan att veta om det eller att ens ha tillåtelse att veta det.

Jag ska ge två exempel på vad som gjorde det möjligt för mig att upptäcka en dold kommunikation dem emellan.

Che Guevara var den revolutionär som bäst förstod den permanenta revolutionens principer. Han förstod det till en sådan grad att han dog i sina försök att försvara dessa principer. Han dog dock inte endast för att han hade försökt att implementera dessa teser, han dog även för att han intellektuellt sökt dess kärna.

För denna den sextiofemte årsdagen ska jag återigen ta upp tre grundläggande aspekter av den permanenta revolutionen.

Den första aspekten: "Teorin om den permanenta revolutionen skapades 1905 och gick ut i kamp mot dessa idéer och stämningar. Den påpekade att de efterblivna borgerliga nationernas demokratiska uppgifter i vår epok direkt ledde fram till proletariats diktatur och att proletariats diktatur sätter de socialistiska uppgifterna på dagordningen." ⁶

Che var tydlig på denna punkt. Låt oss höra vad Nestor Kohan har att säga om saken: "Han (Che) accepterade aldrig att uppgifterna i Latinamerika (och i världen, skulle jag tillägga) skulle bestå av att bygga en revolution som är en 'nationell revolution', en 'demokratisk', en 'progressiv' eller en sorts kapitalism med mänskligt ansikte som skjuter upp socialismen till senare. Han förklarar på ett bitande och polemiskt sätt att om vi inte ämnar utföra den socialistiska revolutionen så kommer resultatet att antingen bli en revolutionens karikatyr, eller så kommer det att resultera i misslyckande och tragedi just såsom det har slutat så många gånger förr." ⁷

Dessa två översikter är identiska. De underutvecklade länderna måste inte vänta tills engelsmännen eller tyskarna bestämmer sig för att göra revolutionen i sina länder. Trotskij sa detta i manifestet från konferensen i maj 1940 som betraktas som den konferens då den Fjärde internationalen proklamerades. Han sa "... *den permanenta revolutionens perspektiv innebär på intet sätt att de underutvecklade länderna måste vänta på ett startskott från de avancerade länderna eller att folken i kolonierna tålmodigt måste vänta på att proletariatet i storstäderna ska befria dem. Hjälpen kommer till dem som hjälper sig själva*".

Den andra aspekten: "Teorins andra aspekt gäller den socialistiska revolutionen som sådan. Under en oändligt lång tid och under ständiga inre konflikter genomgår alla sociala relationer en förändring. Samhället håller på att ömsa skinn. ... Omvälvningen inom ekonomin, tekniken, vetenskapen, familjen, moralen och vardagslivet utvecklas under en komplicerad växelverkan, vilket gör att samhället inte kan uppnå ett tillstånd av jämvikt. I detta ligger den socialistiska revolutionens permanenta karaktär som sådan." ⁸

För sin del så skrev Che i *Socialismen och människan på Kuba*: "I denna period i byggandet av socialismen kan vi se den nya människan födas, vars profil ännu inte är helt klar. Det kommer den aldrig att vara under förutsättning att den processen ligger parallellt med

utvecklingen av nya ekonomiska strukturer”.⁹ För Che ”så är graven den enda vila som finns för revolutionärer.”

Den tredje aspekten: internationellt. Enligt Trotskij: ”Den tredje aspekten på teorin om den permanenta revolutionen har att göra med den socialistiska revolutionens internationella karaktär, vilken i sin tur beror på ekonomins nuvarande tillstånd och mänsklighetens sociala struktur. Internationalismen är ingen abstrakt princip, utan en teoretisk och politisk återspeglning av världsekonomins karaktär, av produktivkrafternas internationella utveckling, och av klasskampen i världsmåttstock. Den socialistiska revolutionen inleds på en nationell bas – men den kan inte fullbordas på endast denna bas. Att bibehålla den proletära revolutionen inom en nationell ram kan endast vara ett provisoriskt tillstånd, även om detta, vilket Sovjetunionens erfarenhet visar, kan få en lång varaktighet. Inom en isolerad proletär diktatur kommer de inre och yttre motsättningarna att växa fram sida vid sida med de framsteg som görs. Om den proletära staten förblir isolerad, då måste den slutligen bli ett offer för dessa motsättningar.”¹⁰

Che sade angående revolutionärerna: ”Om deras revolutionära glöd mattas närde mest överhängande uppgifter ska utföras på lokalnivå och man har glömt den proletära internationalismen, då upphör revolutionen att vara en drivande kraft och faller i lätt sömn, vilket vår oförsonliga fiende, imperialismen, drar fördel av för att vinna mark. Internationalism är en plikt, men även en revolutionär nödvändighet.”¹¹

Jag ska inte spilla tid. Om det fanns någon som alltid kämpade för att göra den kubanska revolutionen mer socialistisk, så var det Che. Han kastade sig in i byggandet av socialismen i ett underutvecklat land, och fördjupade dag för dag dess socialistiska karaktär... bara för att helt överge det i världsrevolutionens namn. Jag känner inte till någon annan som har gjort samma sak. Jag tror inte att det finns en större trohet mot den permanenta revolutionens teser. Att förhållandena i Bolivia inte var gynnsamma... det är en annan sak än den permanenta revolutionen. Vi kan förvisso kritisera honom för att ha varit en för permanent eller för ihärdig revolutionär.

Det andra sammanfallande elementet, under andra omständigheter, mellan Trotskijs och Ches tankar står att finna i deras fasta hängivenhet till planekonomi. Det är sant att Trotskij i början uttalade sig för NEP med tanke på de fruktansvärda ekonomiska omständigheter som den unga Sovjetstaten befann sig i under den så kallade krigskommunismen. Men Trotskij var väldigt snabb att kritisera de nya förhållandena. Han ansåg, något som Isaac Deutscher beskriver för oss ”att behovet av planering blivit större och inte mindre i och med övergången till NEP... Just därför att de återigen levde i en marknadsekonomi, måste regeringen försöka få kontroll över denna marknad och rusta sig själv för uppgiften. Han upprepade kravet på en ’enhetlig plan’, utan vilken, menade han, det var omöjligt att rationalisera produktionen, koncentrera resurserna till den tunga industrin och återställa balansen mellan de olika ekonomiska sektorerna.”¹²

Ches ståndpunkt till förmån för planen och hans legendariska motvilja mot NEP är välkända. Che ansåg att Lenin, om han hade haft tid skulle ha reviderat sin uppfattning om NEP. Och det var inte bara planen. I slutet av sitt liv tog Che ställning för en socialistisk demokrati. Michael Löwy skriver i *Rebelión*: ”Vi vet att Che Guevara under sina sista år hade gjort avsevärda framsteg i att distansera sig från det Sovjetiska paradigmet(...) Men en stor del av det som han senare skrev är fortfarande opublicerat av oförklarliga skäl. Bland dessa dokument finns det en radikal kritik av sovjetiska vetenskapsakademins *Manual för Politisk Ekonomi*, skriven i Prag 1966 (. . .) Ett av dess avsnitt är mycket intressant eftersom det visar att Guevara i sina senare politiska tankegångar höll på att slå om till idén om socialistisk demokrati.”¹³

Sådan var Che. Fastän han inte hade studerat Trotskij tillräckligt gick han i samma riktning som de mest konsekventa trotskistiska teserna. Kanske var han inte medveten om det, men det är av ringa betydelse. Det pekar i vilket fall som helst på att dessa teser är korrekta och ger i gengäld ännu mer kraft åt Trotskijs tankar. År 1965 skrev Che till Armando Hart från Tanazania angående marxistisk filosofi och i paragraf VII sa han: ”Och vi borde finna din vän Trotskij där, som verkar ha existerat och skrivit”.¹⁴

Det kunde göra att vi tror att han inte kände till mycket om Röda Arméns grundare. Inte desto mindre verkar det som om han, under det sista året han levde, kom allt närmare hans arbeten. Juan León Ferrer, en trotskistisk kamrat som arbetade i Industriministeriet, försäkrade mig om detta. Dessutom fick Che hans organisations tidskrift och det var Che som fick ut de fängslade trotskisterna när han återvände från Afrika. Kamrat Roberto Acosta, som har dött sen dess, var väldigt nära vän med Guevara. Enligt José Leon Ferrer så diskuterade de dessa ämnen under sockerskördarna (zafras). Denna kamrat säger att Che hade läst *Den permanenta revolutionen*, och vi vet att han, i Bolivia, bar *Ryska revolutionens historia* i sin ryggsäck.

Vi skulle kunna lägga till många exempel på att dessa två exemplariska revolutionärer lyste upp samma väg.

Båda två ledde briljant och framgångsrikt varsin armé och tillkomsten av en socialistisk stat, under det att de helt och fullt tillämpade Karl Marx' läror; båda två var revolutionära ideologer som tog makt och försökte fördjupa den revolutionära processen, alltmedan de förblev lojala mot respektive Lenin och Fidel, med lutning åt vänster. Båda blev mördade för att de representerade de mest utvecklade idealen vad gäller internationalism och revolutionär konsekvens.

Ernesto Guevara fick mig att bli trotskist. När jag fick tillgång till Trotskijs skrifter, alldeles för senkommet i mitt tycke, insåg jag att jag redan hade fått höra många saker, från min barndom och framåt, av Che. Från första sidan fick jag bekräftelse på det som jag så många gånger känt när jag läste Che: att revolutionen inte hade något att göra med nationell egenhet; att det inte finns plats i socialismen för pronomen som ”vår” eller ”er”, att revolutionär teori, liksom fysikens lagar, är ett universellt språk. Som Armando Hart fastslog i en annan epok: *”Vår kamp är inte bara för Kuba, utan för alla arbetare och förtryckta i världen. Våra gränser är moral. Våra begränsningar är klassernas”*.¹⁵

Vad jag uppskattar mest hos Trotskij är hans sätt att tala, passionen som hans föredrag alltid väcker i mig. Det var samma sak som betvingade mig med Che Guevara. Det är därför jag slåss i hans armé, som i Ches, utan att förråda någon. Båda två uttryckte samma sanning med ordet, geväret och hjärtat.

Kamrater: Låt oss slutligen bli myndiga. Det finns för mycket orättvisa, för mycket exploatering, den enda lösningens tydlighet är bara alltför stor; alltför många av de våra är döda. Leo Trotskij kallar tillbaka oss till kampen. Låt oss välkomna honom ovillkorligt!

Che Guevara är hans värd, och Latinamerikas folk kräver socialism. Trotskij har vunnit den teoretiska matchen på ett dramatiskt sätt. Låt oss utan dröjsmål och med tillförsikt beväpna våra revolutionära rörelser. Trotskij och Che är i vårt parti. Låt oss en gång för alla ruska om trädet rejält för att demaskera de nya reformisterna som hindrar den bolivienska revolutionen från att avancera – denna revolution som är spjutspetsen, det första steget, mot en aldrig förut skådad kontinental revolution.

Låt oss än en gång komma ihåg art solen, stjärnorna och tyngdlagen är våra allierade. Arbetare i alla länder, förena er!

Celia Hart (30 augusti 2005)

Översättning från engelskan: Daniel Brandell, Nils Nilsson, Merit Aguirre. Översättningen har bearbetats och noter tillagts av Martin Fahlgren.

Noter

¹ Ernest Mandel: *Trotsky as Alternative*, London, Verso, 1995. Svensk översättning: *Trotskij som alternativ*

² Olivia Gall: *Trotsky en México*, Colección Problemas de México, 1991. Olivia Galls doktorsavhandling (på fransk), *Trotsky et la vie politique dans le Mexique de Cardenas* (Université de Grenoble 2, 1986) är också viktig läsning.

³ Alejandro Gálvez Cancino: *Julio Antonio Mella. Un marxista revolucionario*, Crítica de la Economía Política, 1986.

⁴ Ibid.

⁵ Olivia Gall, op. cit.

⁶ Leo Trotskij, *Den permanenta revolutionen*, 1931. Inledning till den första (ryska) upplagan 1929 (finns på denna webbplats).

⁷ Nestor Kohan: *Ernesto Che Guevara. Otro mundo es posible*, Editorial Nuestra América, 2003.

⁸ Trotskij, op. cit.

⁹ Ernesto Guevara: *Socialism and Man in Cuba*.

¹⁰ Trotskij, op. cit.

¹¹ Guevara, op. cit.

¹² Isaac Deutscher, *Den avväpnade profeten*.

¹³ Michael Löwy, "Ni calco ni copia: Che Guevara en búsqueda de un nuevo socialismo". *Rebelión*, 5 augusti 2002.

¹⁴ Ernesto Guevara, Brev från 4:e december 1965 till Armando Hart, publicerat 1997 av den kubanska tidningen *Contracorriente*. I sin bok, nämnd i not 7 ovan, presenterar och analyserar Nestor Kohan detta brev, som förblev opublicerat i över 30 år.

¹⁵ Armando Hart "Hälsningar från Kubas Kommunistiska Partis Centralkommitté till Sovjetunionens Kommunistiska Partis 23:e kongress". (Publicerat i *Política internacional de la Revolución Cubana*, Editora Política, 1966).